

Š i f r a k a n d i d a t a :

--

Državni izpitni center

M 1 8 2 5 3 1 1 1

JESENSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Komentar besedila

Torek, 28. avgust 2018 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 4 filozofska besedila, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

V preglednici z "x" zaznamujte, komentar katerega filozofskega besedila naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi komentar, ki ste ga pisali.

1.	2.	3.	4.

Pišite v **izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pred komentar prepisite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z 0 točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

M 1 8 2 5 3 1 1 1 0 3

Prazna stran

OBRNITE LIST.

1. Platon: Država

Prevod Jožeta Košarja

Ali ne rečemo lahko v prid pravega ljubitelja znanja, da je njegovo bistvo v tem, da se bori za to, kar res obstaja, in se ne ustavlja pri številnih posamičnih stvareh, ki samo navidezno obstajajo? Neutrudno gre svojo pot in v prizadevanjih ne popusti prej, dokler ne dojame pravega bistva vsake stvari s tistim delom duše, ki mu je dano, da to dojame: dano pa je to delu duše, ki je soroden s pravim bistvom stvari. Z njegovo pomočjo najde vstop v resnični svet, se združi z njim in iz te združitve se mu rodita razumnost in resnica; tako pride zdaj do pravega spoznanja in resničnega življenja, uspeva in se reši porodnih bolečin, prej pa ne.

(Vir: Platon: Država. Prevod Jože Košar. Založba Mihelač, Ljubljana 1995, 6. knjiga, str. 182.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

V navedenem odlomku Platon govori o ljubitelju znanja. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kateremu delu duše je dano, da dojame pravo bistvo stvari in omogoči vstop v resnični svet, in zakaj je temu bistvu soroden. Odgovor vključite v razlago Platonovega razlikovanja med mnenjem in znanjem ter med resničnim in navideznim svetom. Kako tako spoznanje vpliva na življenje ljubitelja znanja? Umestite svoj odgovor v širši kontekst besedila.

Prevod Gorazda Kocijančiča

Ali ne bova primerno rekla v njegov zagovor, da si resnično radoveden človek po naravi prizadeva za Bivajoče in ne ostaja pri posameznih, mnogoterih stvareh, ki bivajo le za mnenje, ampak napreduje, ne da bi izgubil pogum ali prenehal v ljubezni, dokler se ne dotakne pri sleherni naravi tega, kar biva – s tistim delom duše, s katerim se je takšnega primerno dotikati, primeren pa je za to soroden del; ko se ta približa in pomeša z resnično Bivajočim, porodi um in resnico, spoznava in resnično živi ter se hrani in se tako osvobodi porodne bolečine, prej pa ne?

(Vir: Platon: Država. Prevod Gorazd Kocijančič. Mohorjeva družba, Celje 2004, 6. knjiga, 490a–b.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

V navedenem odlomku Platon govori o radovednežu, ljubitelju znanja. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kateremu delu duše je dano, da dojame pravo Bivajoče, omogoči vstop v resnično Bivajoče in zakaj je temu bistvu soroden. Odgovor vključite v razlago Platonovega razlikovanja med mnenjem in znanjem ter med resničnim in navideznim Bivajočim. Kako tako spoznanje vpliva na življenje ljubitelja znanja? Umestite svoj odgovor v širši kontekst besedila.

2. Aristotel: Nikomahova etika

Obstajajo torej tri osnovna stanja: dvoje napačnih (zaradi pretiravanja in zaradi pomanjkanja) in eno pravilno, ki je v sredini. Vsa ta stanja so si v nekem medsebojnem nasprotju: skrajnosti nasprotujeta sredini in sami med sabo, sredina nasprotuje obema skrajnostma. Kakor se ista stvar v primerjavi z manjšo dozdeva večja, v primerjavi z večjo pa manjša, tako predstavlja tudi srednja mera v primerjavi s pretiravanjem pomanjkanje, v primerjavi s pomanjkanjem pretiravanje, in sicer tako v strasteh kot v dejanjih. Hrabri mož se nam na primer v primerjavi s plašljivcem zdi predrzen, v primerjavi s predrznežem plašljivec. Podobno je z umerjenim človekom: v primerjavi z otopelim se nam dozdeva razbrzdan, v primerjavi z razbrzdanim otopel; radodaren človek se nam zdi, če ga primerjamo s skopuhom, razsipnež, če ga primerjamo z razsipnežem, skopuh. Zato pa tudi skrajneži odrivajo srednjega človeka drug drugemu, zato bojzljivca označuje hrabrega moža kot »predrzneža«, predrznež ga označuje kot »bojazljivca« in podobno.

(Vir: Aristoteles: Nikomahova etika. Prevod Kajetan Gantar. Slovenska matica, Ljubljana 1994, 2. knjiga, str. 90.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

V navedenem odlomku Aristotel govori o srednji meri in njenem razmerju do skrajnosti. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, katere vrline so srednja mera in zakaj jih Aristotel tako opredeli. Ker so vrline povezane s človekovo nalogo, razložite tudi, kaj je ta naloga. Ob tem seveda pojasnite celoten nauk o vrlinah in kakšna je njihova vloga na poti do srečnosti. Vse skupaj umestite v širši kontekst besedila.

3. Descartes: Meditacije

Vzemimo na primer tale kos voska. Pred kratkim so ga dobili iz satja, ni še čisto zgubil okusa po medu, malce še diši po cveticah, iz katerih so ga nabrale čebele; njegova barva, oblika in velikost so očitne: trd je, hladen, zlahka ga primeš v roko, če udariš po njem s koščico, zazveni. Kaže, da ima vse lastnosti, da ga lahko kar najbolj razločno spoznamo kot neko telo. A glej, medtem ko govorim, ga približam k ognju, kolikor je bilo duha, se je razgubil in razblinil, barva se spreminja, zgublja obliko, večja se in topi, vroč je, komajda ga še držim, in potrkam po njem, ni več glasu. Ali je še zmeraj vosek?

(Vir: Descartes, R.: Meditacije. Prevod Primož Simoniti. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 1. meditacija, str. 60–61.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

V navedenem odlomku Descartes razpravlja z empiristično teorijo spoznanja. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kako Descartes v njem odgovori na vprašanje, in razložite, kakšno vlogo imajo pri spoznanju voska čutila in kakšno razum, pa tudi, kakšno vlogo ima pri spoznavanju merilo jasnega in razločnega. Pri tem predstavite Descartesovo teorijo spoznanja, svoj komentar pa umestite v kontekst celotnega dela.

4. Nietzsche: H genealogiji morale

V asketskem idealu je naznačenih toliko mostov k *neodvisnosti*, da filozof ne more brez notranje radosti in ploskanja poslušati zgodbe vseh tistih odločnih ljudi, ki so nekega dne rekli Ne vsaki nesvobodi in odšli v kakšno *puščavo*: celo če vzamemo, da so bili zgolj močni osli in popolno nasprotje močnemu duhu. Kaj potemtakem pomeni asketski ideal pri filozofu? Moj odgovor je – to ste že zdavnaj uganili: filozof se ob svojem stališču veseli optimuma pogojev najvišje in najdrznejše duhovnosti, – s tem *ne* zanikuje »bivanja«, marveč potrjuje *svoje* bivanje in *samo* svoje bivanje, in to najbrž do te mere, da mu ni tuja zločinska želja: *pereat mundus, fiat philosophia, fiat philosophus, fiam!* ...

(Vir: Nietzsche, F.: H genealogiji morale. Prevod Teo Bizjak. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 3. razprava, str. 293.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

Tretja razprava odgovarja na vprašanje o pomenu asketskih idealov v perspektivi njegovih reprezentantov. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kaj so asketski ideali, zlasti pojasnite njihovo povezo z voljo do moči in, kakšno funkcijo imajo nasploh v človeški kulturi. Pojasnite tudi, zakaj filozofi ne morejo biti pravi predstavniki asketskega ideala in kako se ta izraža v filozofovem življenju in delovanju. Svojo razlago umestite v širši kontekst besedila.

Prazna stran